

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

MINTAQAVIY OLIY TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION INFRATUZILMA XIZMATLARINI STRATEGIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Mardonova Go'zal Mamatqul qizi
Qarshi davlat texnika universiteti
2-bosqich tayanch doktoranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada mintaqaviy oliy ta'lim tizimida innovatsion infratuzilma xizmatlarini rivojlantirish va ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilingan. O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlari hamda me'yoriy-huquqiy hujjatlari asosida texnoparklar, texnologiyalar transferi markazlari, biznes-inkubatorlar va innovatsion klasterlar faoliyati o'rganilgan, ularning samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillar aniqlangan. Tadqiqot natijasida mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari negizidagi innovatsion infratuzilma xizmatlari sifatini oshirish bo'yicha aniq tashkiliy-iqtisodiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion infratuzilma, oliy ta'lim, texnopark, texnologiyalar transferi markazi, mintaqaviy iqtisodiyot, innovatsion klaster, biznes-inkubator, samaradorlik.

Аннотация

В статье анализируются вопросы развития инновационной инфраструктуры в региональной системе высшего образования и повышения её экономической эффективности. На основе официальных статистических данных и нормативно-правовых актов Республики Узбекистан изучена

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

деятельность технопарков, центров трансфера технологий, бизнес-инкубаторов и инновационных кластеров, выявлены основные факторы, снижающие их эффективность. По результатам исследования разработаны конкретные организационно-экономические рекомендации по повышению качества услуг инновационной инфраструктуры на базе региональных вузов.

Ключевые слова: инновационная инфраструктура, высшее образование, технопарк, центр трансфера технологий, региональная экономика, инновационный кластер, бизнес-инкубатор, эффективность.

Abstract

This article analyzes the development of innovation infrastructure services in the regional higher education system and ways to improve their economic efficiency. Based on official statistical data and legal acts of the Republic of Uzbekistan, the activities of technoparks, technology transfer centers, business incubators, and innovation clusters are examined, and the key factors reducing their efficiency are identified. As a result of the research, specific organizational and economic recommendations are developed for improving the quality of innovation infrastructure services based at regional higher education institutions.

Keywords: innovation infrastructure, higher education, technopark, technology transfer center, regional economy, innovation cluster, business incubator, efficiency.

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kirish

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida mamlakat va uning mintaqalarining raqobatbardoshligi ko'p jihatdan ilm-fan, ta'lim va sanoat o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlaydigan innovatsion infratuzilma darajasi bilan belgilanadi. Oliy ta'lim muassasalari nafaqat kadrlar tayyorlash, balki fundamental va amaliy tadqiqotlarni amalga oshirish, ularni tijoratlashtirish hamda mintaqaviy iqtisodiyotga texnologik yangiliklarni olib kirish markaziga aylanib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoniga muvofiq, 2026-yilgacha mamlakatda innovatsion infratuzilma sub'ektlari — texnoparklar, texnologiyalar transferi markazlari, innovatsion klasterlar, venchur tashkilotlar, innovatsiya markazlari, biznes-inkubatorlar va akseleratorlar sonini 3 baravarga oshirish¹ vazifasi belgilangan. Mazkur strategiyaning hududiy kesimidagi maqsadli ko'rsatkichlariga ko'ra, mintaqalardagi innovatsion markazlar soni 494 taga, texnologik innovatsiyalar bilan shug'ullanuvchi mahalliy sanoat korxonalari soni 600 taga yetkazilishi, hududlarda yaratiladigan yangi texnologiyalar soni 384 taga va yillik ro'yxatga olingan patentlar soni 184 taga oshirilishi rejalashtirilgan². Ushbu ko'rsatkichlarning aksariyat qismi aynan mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari negizida shakllantirilayotgan innovatsion infratuzilma orqali amalga oshirilishi ko'zda tutilgan bo'lib, bu mavzuning dolzarbligini yanada oshiradi.

Shu bilan birga, mavjud amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, mintaqalarda tashkil etilgan innovatsion infratuzilma sub'ektlarining faoliyati hali ham yetarli iqtisodiy samara bermayapti: ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish darajasi past, oliy ta'lim, fan va real sektor o'rtasidagi bog'liqlik zaif, moliyalashtirish

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi". – Manba: <https://lex.uz/acts/-6102462>

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

mexanizmlari esa asosan davlat byudjeti hisobiga tayanmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi — mintaqaviy oliy ta'lim tizimida innovatsion infratuzilma xizmatlarining hozirgi holatini statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilish va ularning samaradorligini oshirishning amaliy yo'llarini ishlab chiqishdan iborat.

Mavzuning yoritilganlik darajasi. Innovatsion infratuzilma nazariyasining shakllanishida J. Shumpeterning innovatsion rivojlanish g'oyalari, M. Porterning mintaqaviy raqobatbardoshlik va klasterlar nazariyasi innovatsion infratuzilmani hududiy iqtisodiy rivojlanish omili sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi. Mustaqil davlatlar hamdo'stligi va O'zbekiston olimlari orasida oliy ta'lim tizimidagi innovatsion faoliyat va uning mintaqaviy iqtisodiyotga ta'siri masalalari bo'yicha bir qator tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, ularda asosan innovatsion faollikni oshirishning umumiy institutsional shartlari o'rganilgan. Shu bilan birga, mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari negizidagi innovatsion infratuzilma xizmatlarining sifati va iqtisodiy samaradorligini aniq statistik ko'rsatkichlar asosida baholashga qaratilgan kompleks tadqiqotlar hozircha yetarli emas, bu esa ushbu maqolaning ilmiy yangiligini belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Innovatsion rivojlanish agentligi hamda Butunjahon intellektual mulk tashkiloti (WIPO)ning Global innovatsion indeks hisobotlaridan olingan rasmiy statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, statistik guruhlash, mantiqiy umumlashtirish va tizimli yondashuv uslublaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Butunjahon intellektual mulk tashkilotining Global innovatsion indeks (GII) 2025 yilgi hisobotiga ko'ra, O'zbekiston 139 ta

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

mamlakat orasida 79-o‘rinni egallab, dunyoning eng yaxshi 80 talikka kirdi va Markaziy hamda Janubiy Osiyo mintaqasida Hindiston va Erondan keyin 3-o‘rinni egalladi. Mamlakat ketma-ket to‘rtinchi yil “kutilganidan yuqori natija ko‘rsatayotgan davlat” maqomini saqlab kelmoqda³, bu esa ta‘lim va raqamli infratuzilmaga yo‘naltirilgan investitsiyalar samara bera boshlaganidan dalolat beradi⁴. Shunga qaramay, GII 2024 yilgi hisoboti ma‘lumotlariga ko‘ra, O‘zbekiston innovatsiyalarni joriy etish uchun mavjud resurslar va sharoitlar (innovation input) subindeksida 71-o‘rinni, innovatsiyalarni joriy etishda erishilgan amaliy natijalar (innovation output) subindeksida esa 91-o‘rinni egallagan⁵ — bu farq mamlakatda innovatsion resurslar (shu jumladan infratuzilma) bilan ularning amaliy natijaga aylanish samaradorligi o‘rtasida sezilarli tafovut mavjudligini ko‘rsatadi.

Bu tafovutning asosiy sabablaridan biri — ilm-fanga ajratilayotgan mablag‘larning yetarli emasligidir. Milliy statistika qo‘mitasi ma‘lumotlariga ko‘ra, ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlanmalariga sarflanadigan xarajatlarning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 2016-yildagi 0,18 foizdan 2020-yilda 0,14 foizgacha pasaygan, bir million aholiga to‘g‘ri keladigan tadqiqotchilar soni esa shu davrda 495 nafardan 411 nafargacha kamaygan⁶. Rivojlangan mamlakatlarda ushbu ko‘rsatkich odatda YaIMning 2–3 foizini tashkil etishini hisobga olsak, mintaqaviy oliy ta‘lim muassasalari negizidagi innovatsion infratuzilma ob‘ektlarining moliyaviy ta‘minoti tizimli tarzda kuchaytirilishi zarurligi yaqqol ko‘rinadi.

³Global Innovation Index 2025: Innovation at a Crossroads. – World Intellectual Property Organization (WIPO), Geneva, 2025. – URL: <https://www.wipo.int/web/videos/w/global-innovation-index-2025-innovation-at-a-crossroads>

⁴Global innovatsion indeks 2025: O‘zbekiston yutuqlari. – Infocom.uz, 2025. – URL: <https://infocom.uz/articles/global-innovatsion-indeks-2025-ozbekiston-eng-tez-rivojlanayotgan-innovatsion-iqtisodiyotlar-qatorida>

⁵O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Innovatsion rivojlanish agentligi. Global innovatsion indeks – 2024 natijalari. – URL: <https://innovation.gov.uz/news/post-1741> (murojaat sanasi: 15.09.2026).

⁶O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Barqaror rivojlanish maqsadlari milliy monitoringi, 9-maqсад ko‘rsatkichlari. – URL: <https://nsdg.stat.uz/uz/goal/12> (murojaat sanasi: 15.09.2026).

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Davlat siyosati darajasida bu muammoni bartaraf etish maqsadida institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, mavjud texnopark infratuzilmasini xalqaro tajriba asosida modernizatsiya qilish maqsadida “Inno Texnopark” MChJ boshqaruvi xorijiy — turk tashkiloti (“Yıldız Teknoloji Geliştirme Bölgesi Teknopark A.Ş.”) ishonchli vakiliga besh yilgacha muddatga topshirilgan bo‘lib, unga infratuzilmani boshqarish, texnologiyalar transferiga ko‘maklashish hamda venchur kapitalini jalb qilish vazifalari yuklatilgan⁷. Bunday amaliyot mintaqaviy oliy ta‘lim muassasalari negizidagi texnopark va innovatsiya markazlari uchun ham nazorat-boshqaruv modeli sifatida tatbiq etilishi mumkin.

Shuningdek, 2024-yil 16-avgustda O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati tomonidan qabul qilingan SQ-963-IV-son qarorga muvofiq, xalqaro reyting va indekslardagi mamlakat o‘rnini yaxshilash bo‘yicha maqsadli ko‘rsatkichlar tasdiqlangan bo‘lib, mas’ul vazirlik va idoralar rahbarlari ushbu ko‘rsatkichlarga erishish uchun shaxsan javobgar etib belgilangan⁸. Bu esa innovatsion infratuzilma samaradorligini oshirish endilikda nafaqat iqtisodiy, balki institutsional javobgarlik masalasiga aylanganini ko‘rsatadi.

Yuqoridagi tahlil natijalarini umumlashtirib, mintaqaviy oliy ta‘lim tizimidagi innovatsion infratuzilma xizmatlari samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillarni quyidagicha tasniflash mumkin: birinchidan, moliyalashtirishning asosan davlat byudjeti hisobiga tayanishi va xususiy hamda venchur kapitalining yetarli jalb etilmaganligi; ikkinchidan, oliy ta‘lim muassasalari, sanoat korxonalari va mintaqaviy hokimiyat organlari o‘rtasidagi institutsional hamkorlik mexanizmlarining zaifligi; uchinchidan, infratuzilma ob’ektlari faoliyatini baholashning aniq KPI (asosiy samaradorlik ko‘rsatkichlari) tizimi

⁷O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Inno Texnopark” MChJni ishonchli boshqaruvga berish to‘g‘risida”gi qarori. — URL: <https://www.president.uz/oz/lists/view/5322>

⁸O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining 2024-yil 16-avgustdagi SQ-963-IV-son qarori “O‘zbekiston uchun ustuvor bo‘lgan xalqaro reyting va indekslar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”. — URL: <https://lex.uz/en/docs/-7094864>

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

mavjud emasligi; to'rtinchidan, ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish va intellektual mulkni himoya qilish bo'yicha malakali kadrlar yetishmasligi.

Mintaqaviy oliy ta'lim tizimida innovatsion infratuzilma xizmatlari samaradorligini oshirish yo'llari

O'tkazilgan tahlil asosida mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari negizidagi innovatsion infratuzilma xizmatlari samaradorligini oshirish bo'yicha quyidagi yo'nalishlar taklif etiladi:

- 1) "tarmoq-hudud-ilmiy/oliy ta'lim tashkiloti" zanjiri asosida moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish, ya'ni hududiy tarmoq korxonalarining innovatsion ehtiyojlar portfelini shakllantirib, ularni mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari tomonidan bajariladigan amaliy loyihalar bilan bog'lash;
- 2) davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish orqali mintaqaviy texnopark va innovatsiya markazlari boshqaruviga xalqaro tajribaga ega professional boshqaruv tashkilotlarini jalb qilish;
- 3) har bir mintaqaviy innovatsion infratuzilma sub'ekti faoliyatini baholash uchun aniq miqdoriy ko'rsatkichlar (tijoratlashtirilgan loyihalar soni, jalb qilingan investitsiya hajmi, yaratilgan ish o'rinlari, ro'yxatga olingan patentlar soni) asosidagi monitoring-baholash tizimini joriy etish;
- 4) oliy ta'lim muassasalarida texnologiyalar transferi va intellektual mulkni boshqarish bo'yicha maxsus mutaxassislar tayyorlash va ularni malaka oshirish tizimini yo'lga qo'yish;
- 5) mintaqaviy universitetlar bazasida venchur jamg'armalari va startup-akseleratorlarni tashkil etish orqali ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirishning bozor mexanizmlarini kuchaytirish;
- 6) ilm-fanga ajratiladigan mablag'larning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini bosqichma-bosqich oshirish va bu jarayonda mintaqaviy byudjet mablag'lari,

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

xorijiy grantlar hamda xususiy investitsiyalarning uyg'un kombinatsiyasidan foydalanish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mintaqaviy oliy ta'lim tizimidagi innovatsion infratuzilma xizmatlarining samaradorligini oshirish murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u faqat infratuzilma ob'ektlari sonini ko'paytirish bilan emas, balki ularning institutsional, moliyaviy va kadrlar salohiyatini kompleks tarzda mustahkamlash orqali erishiladi. O'zbekistonning Global innovatsion indeksdagi so'nggi yillardagi ijobiy dinamikasi to'g'ri yo'nalishda islohotlar amalga oshirilayotganini ko'rsatsa-da, innovatsiyalarni joriy etish uchun resurslar bilan amaliy natijalar o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish, xususan, mintaqaviy oliy ta'lim muassasalari negizidagi innovatsion infratuzilma xizmatlarining bozor talablariga moslashtirilgan, moliyaviy jihatdan barqaror va boshqaruv jihatidan professional modelini shakllantirish ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shumpeter J. The Theory of Economic Development. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934. – 255 p.
2. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university–industry–government relations // Research Policy. – 2000. – Vol. 29, № 2. – P. 109–123.
3. Porter M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1998. – 592 p.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. "2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasi". – URL: <https://lex.uz/acts/-6102462>

Symposium on Natural and Applied Sciences

Hosted Online from London, United Kingdom

Date: 5th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
5. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining 2024-yil 16-avgustdagi SQ-963-IV-son qarori. “O‘zbekiston uchun ustuvor bo‘lgan xalqaro reyting va indekslar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”. – URL: <https://lex.uz/en/docs/-7094864>
 6. Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Innovatsion rivojlanish agentligi. Global innovatsion indeks – 2024 natijalari. – URL: <https://innovation.gov.uz/news/post-1741>
 7. Global Innovation Index 2025: Innovation at a Crossroads. – World Intellectual Property Organization (WIPO), Geneva, 2025. – URL: <https://www.wipo.int/web/videos/w/global-innovation-index-2025-innovation-at-a-crossroads>
 8. Global innovatsion indeks 2025: O‘zbekiston yutuqlari. – Infocom.uz, 2025. – URL: <https://infocom.uz/articles/global-innovatsion-indeks-2025-ozbekiston-eng-tez-rivojlanayotgan-innovatsion-iqtisodiyotlar-qatorida>
 9. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Barqaror rivojlanish maqsadlari milliy monitoringi, 9-maqсад ko‘rsatkichlari. – URL: <https://nsdg.stat.uz/uz/goal/12>
 10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Inno Texnopark” MChJni ishonchli boshqaruvga berish to‘g‘risida”gi qarori. – URL: <https://www.president.uz/oz/lists/view/5322>